Konceptová analýza

Analýza obsahové transformace ve výuce a jejích strukturních opor – obsahová jádra – jádrové činnosti

Jednotky transformace obsahu v učební situaci prekoncept / představa – výraz – koncept

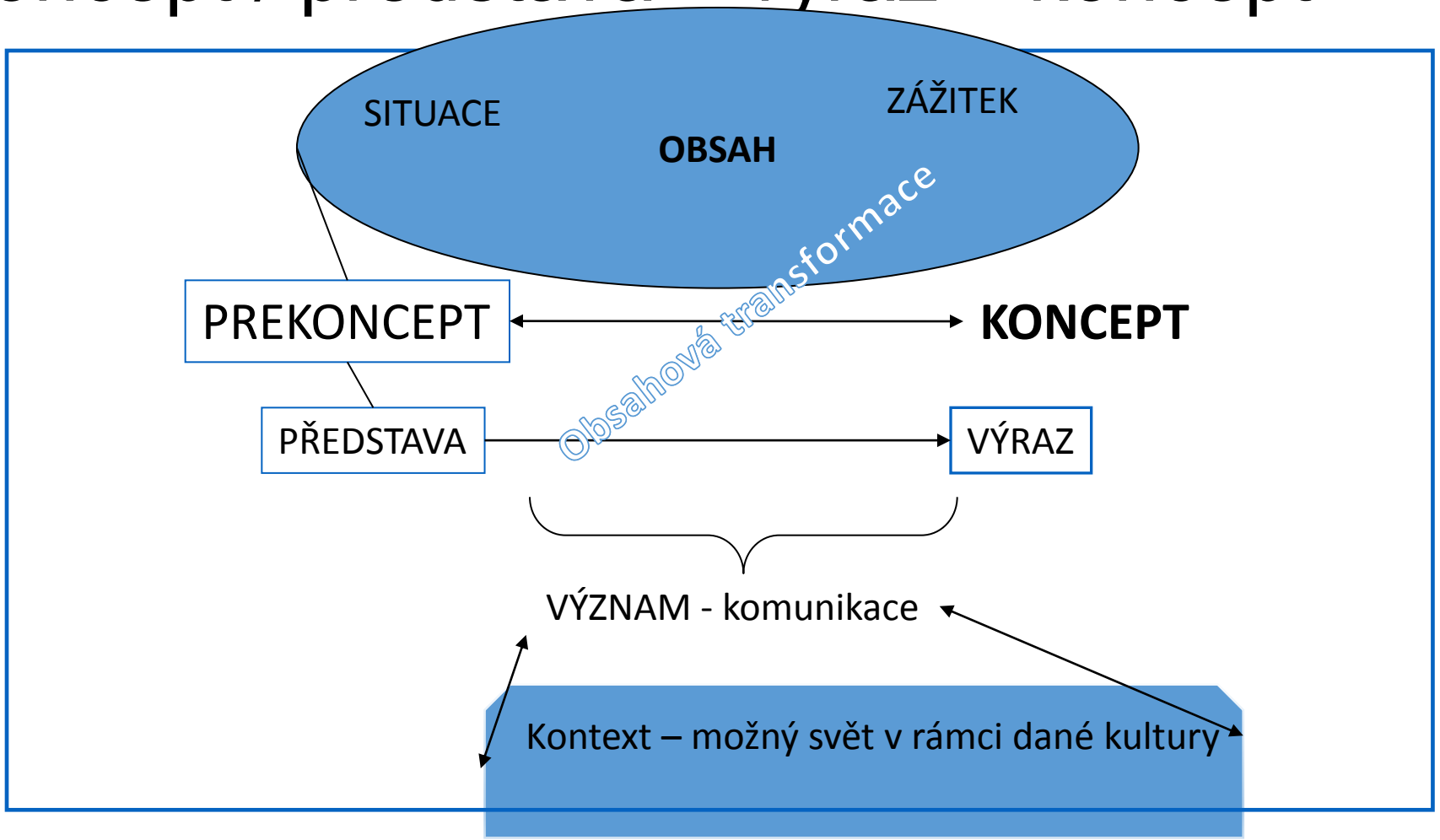

Čím se zabýváme?
Konceptová analýza.

- Konceptová analýza: epistemologický rozbor obsahové transformace.

- Konceptová analýza didakticky vyhodnocuje pojmovou strukturaci učiva a způsob jeho uplatnění v učebních úlohách s ohledem na metody a cíle výuky (Janík et al. 2013, s. 221 n.).

- Konceptová analýza vyhodnocuje kvalitu způsobu, jak se obsah transformuje do cílů výuky prostřednictvím činností a komunikace žáků při řešení učebních úloh.

Modality existence obsahu – koncept v pojetí didaktiky

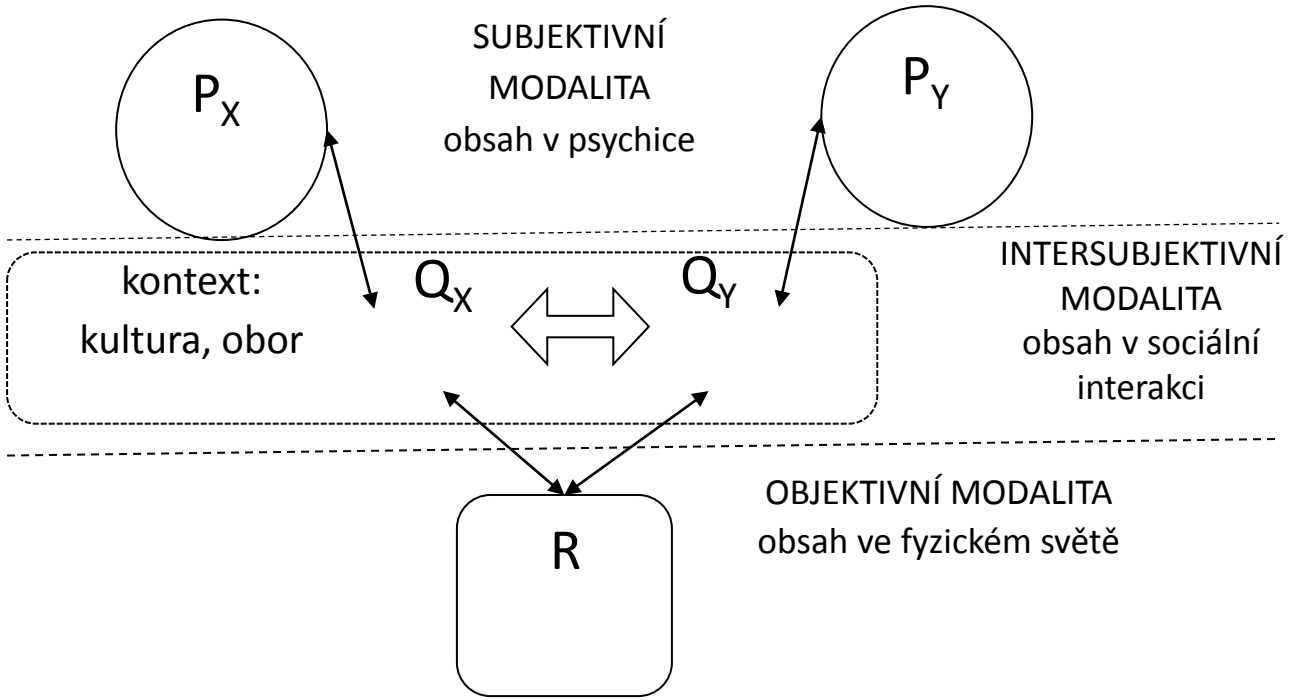

- P - subjektivně uchopený obsah (představa, prekoncept – P)
- Q – výraz
- R – reálný objekt označený výrazem
- Vědomí obsahu P předpokládá vzájemné poznávání obsahu mysli prostřednictvím společného jazyka. Jinými slovy, k tomu, aby lidský subjekt *věděl*, že si myslí či představuje určitý obsah, musí znát a umět používat výraz Q srozumitelný i jiným lidem.
- V aplikaci na výuku to znamená, že o obsahu, kterému žák má *rozumět*, se má umět *dorozumět* s druhými lidmi.
- Tuto skutečnost lze schematicky zapsat jako ekvivalenci $Q_X \sim Q_Y$, přičemž Q_X a Q_Y jsou výrazy použité různými mluvčími pro tentýž předmět R. Tehdy platí vztah $P \sim Q_X \sim Q_Y \sim R$.
- (Slavík & Janík 2012)

Základ obsahové transformace: A je B

- Obsah
  - vše, co lze uchovávat v paměti a intersubjektivně sdílet prostřednictvím *ideového* interpretování *věcného* artefaktu (Slavík, Chrz, Štech et. al. 2013, s. 47)
  - interpretování obsahu artefaktu je proces záměrného přiřazování artefaktů s cílem vyjádřit a zprostředkovat částečnou shodu jejich obsahu
    - *Význam výrazu spočívá v určení okolností, kdy dva výrazy mají stejný význam.* (Quine, W. V. O. *Od stimulu k vědě.* Praha : Filosofia 2002. s. 108.)
- Transformace obsahu: jednotky obsahu – **koncepty**
  - A ≈ B (odlišitelnost, zaměnitelnost, srovnatelnost):
    - 2 = 1 + 1, 2 = //, 2 = 10
    - pssst ≈ zmlkněte ≈ buďte potichu ≈ držte klapačku ≈ ≈

Úkoly pro dnešní seminář

- Z výběrového videozáznamu výuky na DiVi-Webu zformulovat poznatky o *konceptu/konceptech*, které jsou předmětem činnosti žáků (vystižení a přesné pojmenování konceptů bylo v semináři prezentováno jako jeden z nejobtížnějších úkolů při – transdidaktické – analýze výuky).
- Zformulovat poznatky o žákovských *prekonceptech*, které byly v této výuce rozvíjeny – jak a v čem přesně docházelo k nárůstu poznání nebo dovedností.
- Promyslet a vysvětlit proces utváření poznávání cizího jazyka až do úrovně *transdidaktického zobecnění* s oporou o vlastní obor.

Hloubková struktura výuky

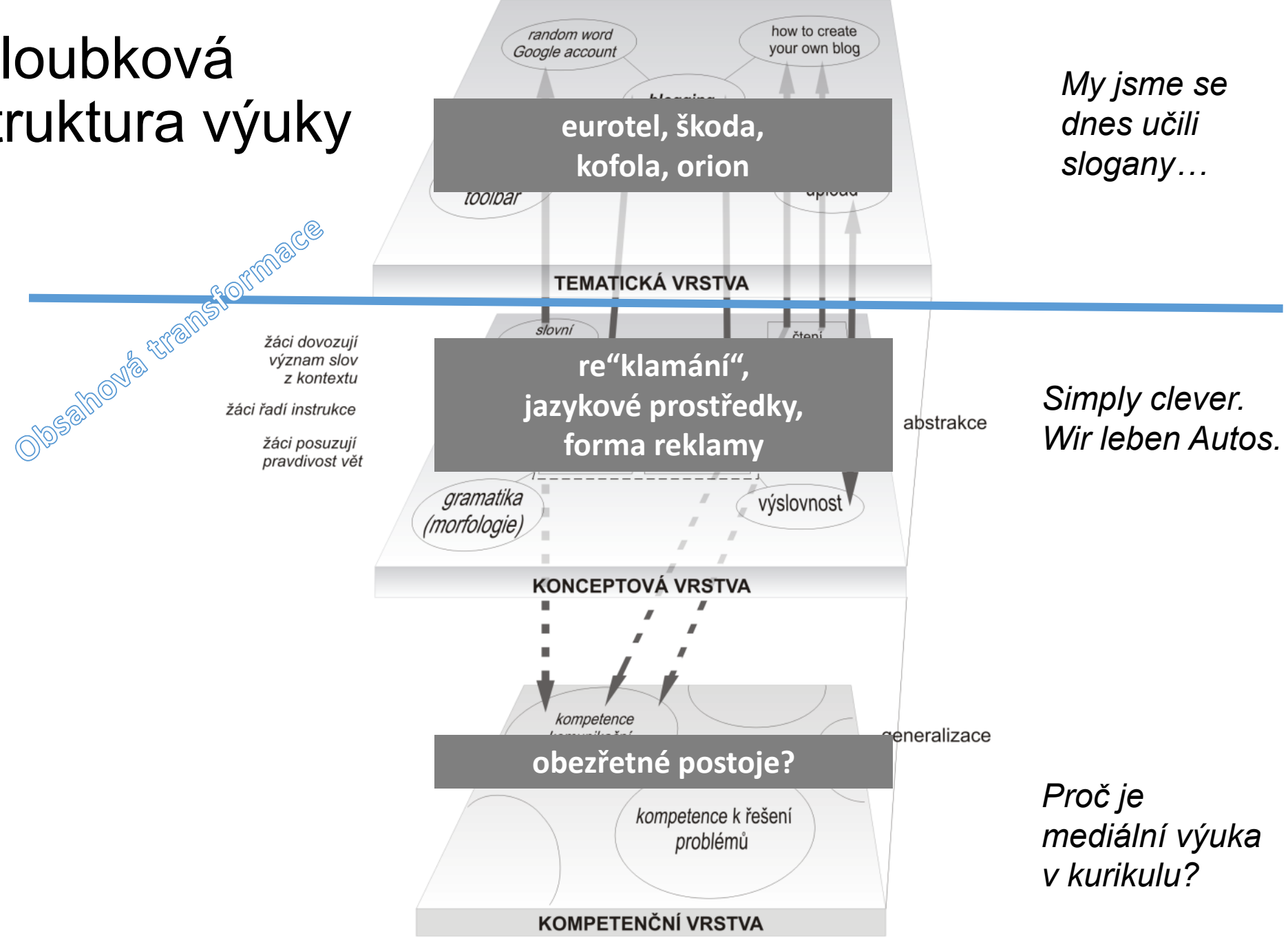

My jsme se dnes učili slogany…

Simply clever.
Wir leben Autos.

Proč je mediální výuka v kurikulu?

Obsahová jádra & jádrová činnost ve výuce

- Obsahové jádro – jádrový **koncept** – propojuje zkušenost žáků s příslušným oborem učení prostřednictvím jádrových činností
- Obsahová jádra – analogie centrálních kategorií výzkumu
  - **Ústřední (centrální) –** vztahuje se k nim velký počet prvků obsahu didakticky transformovaného ve výuce
  - **Reprezentativní** – odkazují k velkému množství fenoménů, které ve výuce poukazují k významům obsahového jádra
  - **Strukturní** – utvářejí soustavu vzájemných vztahů a mají doložitelné vazby k dalším prvkům obsahu ve výuce
  - **Implikativní** – odkazují k oborové a didaktické koncepci pozorované výuky
  - **Explikativní** – vysvětlují velkou část variační šíře zaznamenávaných vlastností, vztahů, podmínek a strategií pozorovaných ve výuce.
- Jádrová činnost – ten zcela základní typ úkonu žáka, který musí žák (začít) dělat, aby u něj nastalo učení se tomu obsahu, který se žák má učit
  - Valenta in Janík et al. 2013, s. 225 – 227

Koncept ZVUK

symbolické systémy (notace)

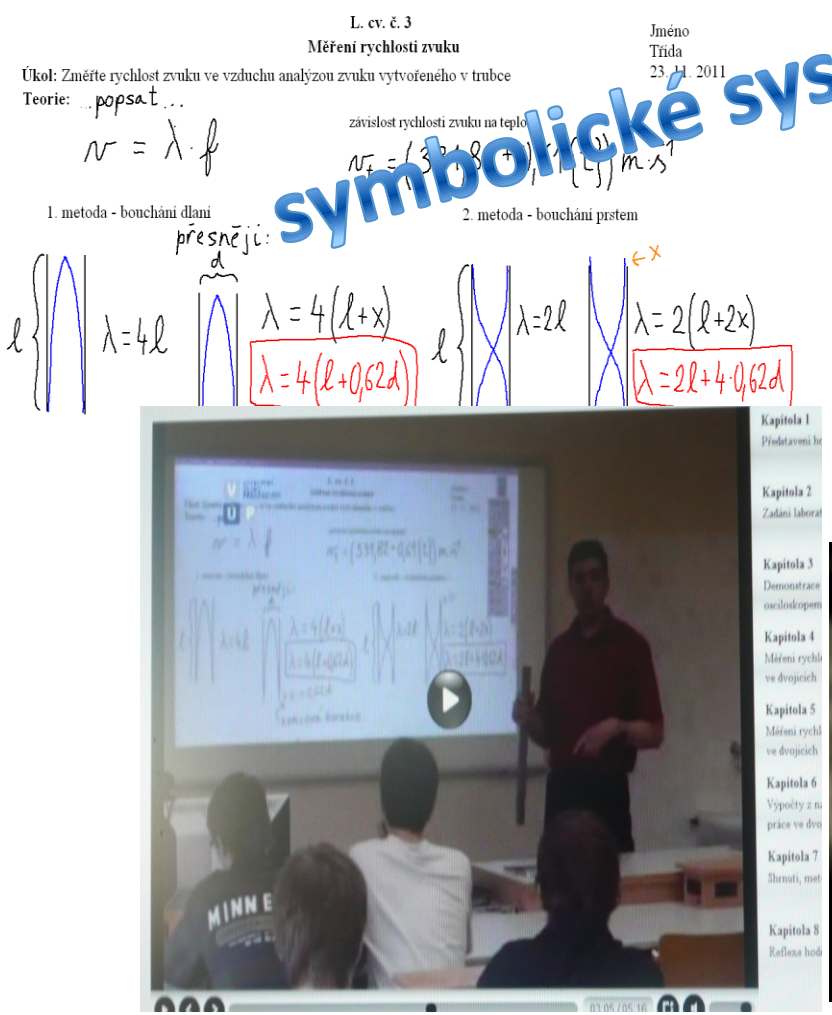

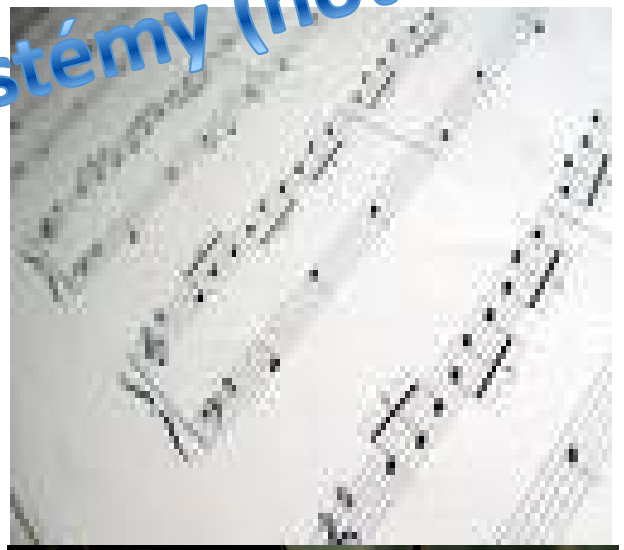
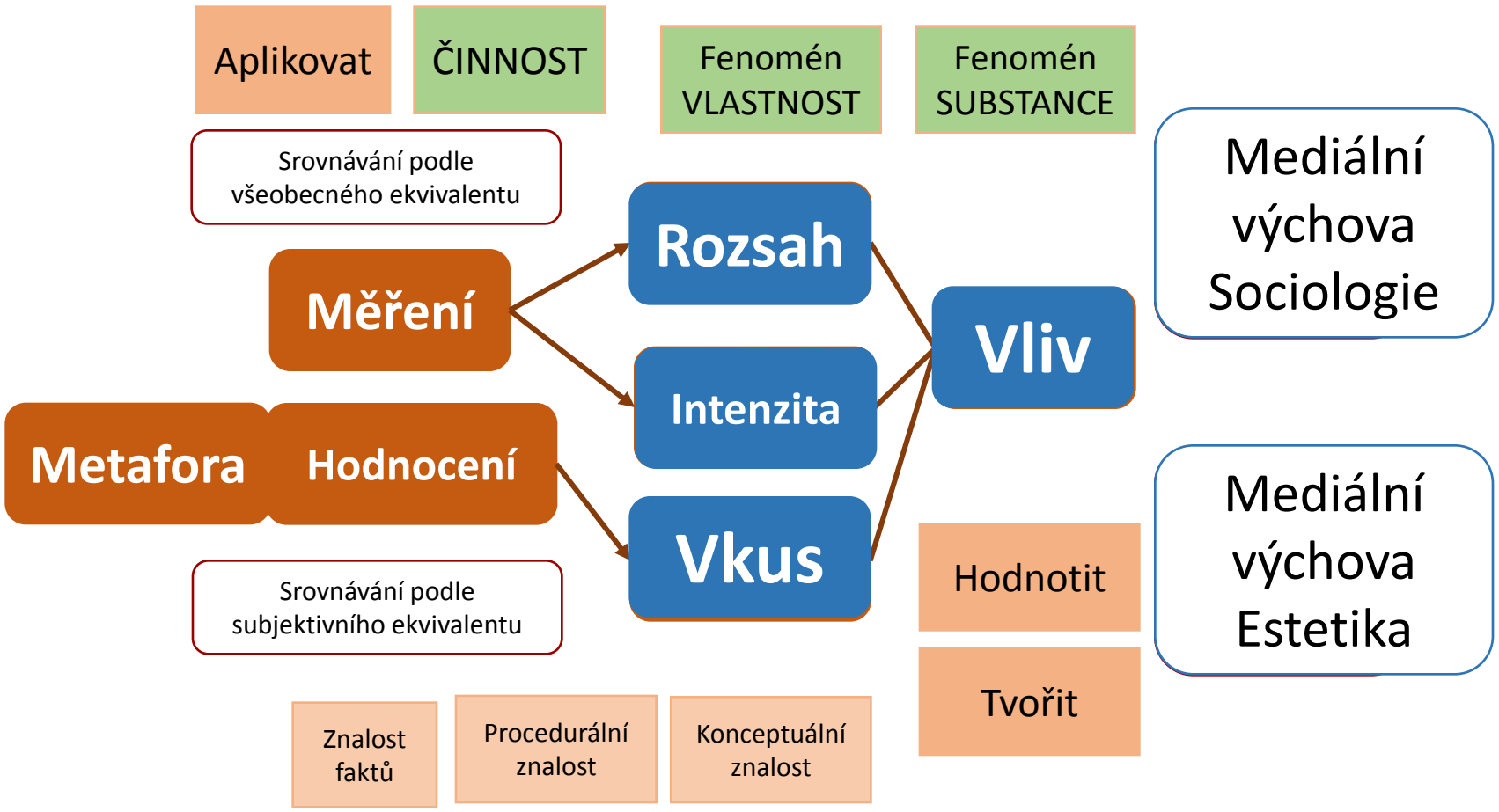
Hloubková konceptuální struktura obsahu